

Erfaringer fra Bro til hverdagslivet

OFFENTLIG OG CIVIL SAM- SKABELSE

Astrid Marie Rogne Knudsen

Delresultater fra speciale ved AAU

Indhold

Kan samskabelse understøtte recovery?.....	3
Hvor kan Bro til hverdagslivet supplere de eksisterende indsatser?.....	7
Hvad skaber det gode samarbejde?.....	10

Kolofon

Denne rapport er et uddrag fra mit speciale, som bliver færdig i sommeren 2018. I specialet undersøger jeg om der findes et produktivt samspil mellem offentlig og civil samproduktion på den ene side og sociale aspekter af recovery på den anden side, og jeg bruger Bro til hverdagslivet som case. Rapporten baserer sig på otte længerevarende enkeltinterviews med repræsentanter fra arbejdsgruppen i Bro til hverdagslivet. Interviewene er foretaget i perioden 1. november 2017 til 1. januar 2018. Formålet har været at belyse hvordan frivillige foreninger, mennesker med egenerfaring og medarbejdere fra Rudersdal kommune kan samarbejde om at skabe en indsats, der understøtter recovery via social inklusion samt at generere en viden om hvilke faktorer, der har medvirket til at sikre det gode samarbejde om projektet.

Astrid Rogne Knudsen

Baggrund

”Recovery er en proces, der foregår i selve livet. Ikke på institutioner eller på de professionelle kontor”. Ordene er forskeren Alain Topors, men mens peerstøttemedarbejderne i projekt ”Peerstøtte i Region Hovedstaden” er forankret inde i hhv. de kommunale og regionale indsatser, er Bro til hverdagslivet som det eneste forankret i civilsamfundet i et hybridsamarbejde mellem brugere, foreninger og repræsentanter fra kommunen.

Inden for forskning i recoveryorienterede praksisser er der i de seneste år kommet en tiltagende erkendelse af, at recovery er en proces, der hænger tæt sammen med muligheden for at indgå i de fællesskaber, hvori andre mødes (Tew et al., 2012: 455; Tew, 2013. 361). Vil man udvikle den psykosociale rehabilitering i en mere recoveryorienteret retning er det derfor ikke tilstrækkeligt at understøtte de individuelle aspekter af recoveryprocessen. Man skal også støtte borgerne i at skabe kontakt til nye steder, nye netværk og nye relationer, men det forudsætter at der åbnes op for fællesskaber i civilsamfundet, som kan rumme alle inklusive mennesker med psykiske udfordringer.

Forskning i social inklusion har vist, at offentlig og civil samskabelse kan være en succesfuld metode til at indlemme mennesker med psykiske vanskeligheder i sociale og samfundsmæssige fællesskaber, der ligger uden for de professionelle støttesystemer. Et tæt og ligeværdigt samarbejde med civilsamfundet kan derfor være nødvendigt, såfremt man ønsker at tage konsekvensen af at processen mod et liv, der ikke er domineret af psykisk lidelse, går gennem deltagelse i sociale og samfundsmæssige fællesskaber, og Bro til hverdagslivet kan være et eksempel her på.

Recovery via fællesskaber

Som et led i udarbejdelsen af denne rapport er det blevet undersøgt hvordan Bro til hverdagslivet kan understøtte recovery gennem at bidrage til, at psykisk sårbare i Rudersdal får et meningsfuldt hverdagsliv i samfundets fællesskaber.

Konklusionen er, at Bro til hverdagslivet formår at understøtte recovery gennem at give borgere i Rudersdal mulighed for at indgå i fællesskaber, der:

1. rækker ud over lidelsen og systemet
2. er støttende og gensidige
3. giver adgang til afgrænsende og brobyggende social kapital

Det teoretiske udgangspunkt for analysen er Tew et al.’s arbejde med at definere en social tilgang til recovery, hvori recovery anses som afhængigt af muligheden for at opbygge sociale relationer og indgå i sociale og samfundsmæssige fællesskaber. Analysen viser, at der findes et overlap mellem aktiviteterne i Bro til hverdagslivet og de faktorer, som ifølge Tew et al. er karakteristiske for recovery som social proces. Dette overlap gør, at der er teoretisk belæg for at konkludere, at Bro til hverdagslivet formår at understøtte sociale aspekter af recoveryprocessen og at projektet gør det ved at tilvejebringe sociale miljøer og fællesskaber hvorigennem recovery bliver mulig.

Årsagen er, at man med Bro til hverdagslivet har formået at gøre foreninger og brugere til ressourcer i arbejdet med inklusion og recovery. Med undtagelse af en lønnet frivilligkoordinator drives projektet udelukkende af frivillige kræfter og de positive takter, som projektet viser, kan derfor til dels føres tilbage til projektets status som en offentlig og civil samproduktion.

I nedenstående tre bokse er de tre former for fællesskab illustreret med eksempler fra Bro til hverdagslivet.

Ad 1: Fællesskaber der rækker ud over lidelsen og systemet

Den første faktor omhandler fællesskaber, der rækker ud over lidelsen og systemet. Forskning viser, at en positiv social identitet virker nærende for recovery mens rollen som "syg" virker hæmmende. Det har fået Tew et al. til at pege på vigtigheden af at tilvejebringe sociale sammenhænge, hvori borgerne ikke deltager grundet deres funktionsnedsættelse og dermed heller ikke klassificeres som hverken patienter eller klienter.

I Bro til hverdagslivet kommer dette til udtryk i skabelsen af sociale fællesskaber, der ligger uden for de kommunale støtte-og aktivitetscentre, og hvor fællesnævneren ikke er den psykiske sårbarhed, men derimod en fælles interesse eller aktivitet.

Fællesskaber, der rækker ud over lidelsen og systemet udmærker sig i en recovery-sammenhæng ved at være fællesskaber, der

- ◆ ikke er bundet op på funktionsniveau eller diagnose
- ◆ muliggør dannelsen af en positiv social identitet
- ◆ bygger på fælles interesser
- ◆ har aktiviteten som omdrejningspunkt

Følgende citater fra lederen af Rudersdal frivilligcenter indkapsler på fin vis, hvad der kendetegner et fællesskab, der rækker ud over lidelsen og systemet:

"I frivilligcenterets DNA har der altid ligget det, at man kommer som den, man er. De professionelle tilbud kan være lige så gode som her, men når folket fra Bro til hverdagslivet kommer her, så kommer de som mennesker, der vil være sammen og lave noget. De kommer som mennesker uden diagnose. Og du er med i arrangementet som den, du er, og så er det den fælles interesse, der binder folk sammen."

"Til frivilligbørsen kom der nogle fra Bro til hverdagslivet og var med og de gik og hyggede sig som alle andre og havde noget sammen. Og de kom som repræsentanter for et projekt. Ikke som brugere af et kommunalt tilbud. Man kunne ikke på forhånd vide, om det var nogle, der kom med en psykisk udfordring eller bare nogle, der var med i en pensionistforening eller i en hvilken som helst anden forening."

I Bro til hverdagslivet er der flere eksempler på aktiviteter, der giver deltagerne mulighed for at være fælles om noget, der ligger uden for dem selv såsom en fælles interesse eller arrangement. Projektet giver hermed mulighed for, at deltagerne kan lægge distance til rollen som syg samt ændre, hvordan de ser sig selv og ikke mindst, hvordan de ses af andre.

Flere aktiviteter med den fælles interesse som omdrejningspunkt vil kunne bidrage yderligere til dannelsen af en positiv social identitet, f.eks. i regi af den frivilligt drevne ungecafe, CAFE BACKSTAGE hvor det i høj grad handler om at være ung, og kun i meget lille grad om at være syg.

Ad 2: Fællesskaber af støttende og gensidig karakter

Den anden faktor omhandler fællesskaber af støttende og gensidig karakter.

Støttende og gensidige relationer til andre har vist sig at være en af de vigtigste faktorer for recovery som social proces. Det har fået Tew et al. til at pege på vigtigheden af at tilvejebringe sociale sammenhænge, hvorfra mennesker med psykiske vanskeligheder kan hente hjælp og støtte samtidig med, at de kan opleve følelsen af gensidighed og ligeværd. I Bro til hverdagslivet viser gensidigheden sig ved peer-to-peer relationer, der pr. definition er ligemand-til-ligemand. Peer-relationen er dog også en relation, hvorfra deltagerne kan hente hjælp og støtte, og der er derfor tale om en relation af såvel støttende som gensidig karakter.

Relationen til den frivillige peerstøtte udmærker sig i en recovery-sammenhæng ved at være:

- ◆ En pengefri relation
- ◆ En venskabs- eller pårørende relation
- ◆ En kollegial relation
- ◆ En relation præget af gensidighed

To frivillige peers og medlemmer af arbejdsgruppen beskriver her deres relation til borgeren:

”Personligt kalder jeg mig ikke peer eller noget. Vores forhold er snarere kollegialt. Men kollegialt på den måde, at der selvfølgelig ikke er noget syv-til-fire i det. Altså jeg tilpasser mig 100 procent, men der er respekt begge veje. Jeg tror godt, man kan gå for langt med det der peer, så man er mere hjælper end man er menneske over for et andet menneske, og det er jeg ikke interesseret i.”

”Jeg vil sige, at først og fremmest føler jeg, at vores relation er meget ligeværdig, mere som to venner, der mødes. Men det er også det, der ligger i frivillighedsrollen. Altså bostøtten, hun skal jo helst ikke blive alt for gode venner med de mennesker, hun er medarbejder for. Men hvis du er frivillig, så må du godt binde dig. Så jeg gør det her fordi, jeg har lyst, og ikke fordi jeg får betaling for det”

Citaterne illustrerer hvordan Bro til hverdagslivet giver deltagerne mulighed for at indgå i en relation, der ikke på samme måde som en professionel relation lægger op til et yder- eller modtager forhold. Den gensidige relation er en relation, som borgeren kan vokse i, og Bro til hverdagslivet kan derved medvirke til at give deltagerne mulighed for gradvist at indtage en position, som ikke handler om at være den, der har brug for andres hjælp.

Balancen mellem at være ”peer” og at være ”menneske” kan med fordel fortsat være et opmærksomhedspunkt. Der kan være behov for at eksperimentere med graden af uddannelse. Hvordan bevares den ligeværdige relation uden at peer-relationen får karakter af selvhjælp?

Ad 3: Fællesskaber af afgrænsende og brobyggende karakter

Adgang til social kapital er ifølge Tew et al. den tredje og sidste faktor for recovery som social proces. Social kapital er et vidt begreb, men når det kommer til recovery er det hhv. afgrænsende (bonding) og brobyggende (bridging) social kapital, som forskere mener det er afgørende. I Bro til hverdagslivet styrker netværksskabende-aktiviteter og recovery-cafeer deltagernes afgrænsende sociale kapital. Deltagelse i fællesskaber af afgrænsende karakter kan være et springbræt til bredere samfundsdeltagelse. Evt. fulgt op af muligheden for følgeskab med frivillige peers, der agerer ledsagere og brobyggere.

Fællesskaber af afgrænsende og brobyggende karakter udmærker sig i en recovery-sammenhæng ved at:

- ◆ Give energi og nære følelsen af samhørighed
- ◆ Muliggøre empowerment via samvær med andre
- ◆ Agere springbræt for bredere samfundsdeltagelse

Nedenstående citat fra tovholderen på recovery-cafeerne illustrerer på fin vis hvordan afgrænsende fællesskaber afføder følelsen af kollektiv styrke:

”Det er det, at man er flere, som er det vigtige. Man føler en energi, når man går sammen i en gruppe. Og det er det, recovery-cafeerne handler om. At komme ud og være sammen med andre og mærke det der boost. Der var en deltager, som sagde: ”Ej, jeg er simpelthen så glad, for nu begynder jeg at tro på, at der er en mulighed for mig også.”

Citatet er et eksempel på hvordan Bro til hverdagslivet giver psykisk sårbare borgere mulighed for at indgå i fællesskaber med ligesindede og bruge disse til at opbygge den nødvendige kapacitet til at tage skridtet ind i samfundets ordinære fællesskaber.

Leder af Sind Hovedstaden beskriver processen som en trappestige:

”Så det er som en trappestige. Først kan man være meget ramt af sin sårbarhed og har brug for hjælp og støtte. Så kommer man ind i en cafe og kan se, jamen jeg har ressourcer, jeg er sammen med andre, mærker et større selvværd og ser, at man har muligheder og på et tidspunkt siger man: ”Yes”, det kunne jeg godt tænke mig det her.”

Ud over at styrke deltagernes kapacitet til at indgå i ordinære fællesskaber giver tilbuddet om følgeskab mulighed for at få kontakt til aktiviteter i foreningslivet. Det er parternes oplevelse at brobygning til aktiviteter, som ligger uden for det sociale område, besværliggøres af foreningernes manglende viden om psykisk sårbarhed. Fremtidige partnerskaber kan derfor forsøgsvis inddrage repræsentanter fra kultur- eller idrætsforeninger i arbejdsgruppen og på den måde øge forbindelsen mellem de sociale foreninger i Rudersdal og foreninger inden for kultur og idræt.

How kan Bro til hverdagslivet supplere de eksisterende indsatser?

Et af grundelementerne i offentlig og civil samskabelse er, at civile aktører i form af eksempelvis brugere og foreninger inddrages i a) definitionen af hvilke problemer, som skal løses og b) identifikationen af, hvordan de løses bedst muligt. I Bro til hverdagslivet har samarbejdet drejet sig om at finde nye måder at støtte psykisk sårbare i Rudersdal i at få et godt hverdagsliv. Neden for finder du parternes bud på, hvori problemerne med de eksisterende indsatser består, samt hvordan Bro til hverdagslivet kan bidrage til løsningen af problemerne.

Udfordring nr. 1: Systemet er sat i verden for at løse problemer

En af de udfordringer som parterne i Bro til hverdagslivet peger på, er udfordringen med at se mennesket frem for problemet, når man som professionelt system er sat i verden for at løse problemer og spotte risici. Formand for Lap definerer her problemet:

”Nogle gange er det jo der, hvor jeg synes, der er en stor mangel. Man fokuserer på problemerne og så får man indirekte borgerne til at fokusere på det, de ikke kan i stedet for at fokusere på det, de så kan.”

Også frivillig peer fra Gladsaxe peger på det problematiske i, at man i systemet er noget, der skal behandles:

”Når man arbejder inden for systemet så er det min erfaring, at så fokuserer man rigtig meget på, hvad der ikke fungerer, og hvad man er ramt af. Man er ligesom ikke et menneske. Man er en eller anden ting, der skal behandles.”

Parterne fremhæver i interviewene, at der kan være kvaliteter forbundet med at lægge det faglige blik på hylden, som når en frivillig peer møder borgeren uden faglige forudsætninger.

Frivillig peer og medlem af arbejdsgruppen beskriver her hendes tilgang til arbejdet med borgeren:

”Jeg vil ikke sige, at jeg går ind og kigger på sådan noget som hvad er der galt, hvad er problemet. Jeg kan godt stille spørgsmål, men

jeg vil ikke gå ind og definere. Det ville jeg ikke selv har været glad for.”

Den frivillige peer er oprindelig uddannet pædagog. Om forskellen mellem peerfunktionen og det professionelle blik siger hun følgende:

”Før jeg blev peer, var jeg uddannet som pædagog, og der er vi jo uddannet til at spotte risikoen og problemerne. Som frivillig peer har jeg i stedet fokus på, hvem personen er, hvad personen indeholder ud over sin diagnose og ikke så meget på problemerne, men jeg ved godt, at man selvfølgelig skal se problemerne for at stille en diagnose og vide, hvor man skal sætte ind”.

Udfordring nr. 2: Behov for ledsagelse

Den anden udfordring som parterne peger på, består i, at de nuværende tilbud sjældent retter sig direkte mod at støtte samfundsdeltagelse. Der peges på at frivillige peers, der yder følgeskab, vil kunne agere som vejvisere til sociale fællesskaber, hvor der ikke står værested på døren. Skal man støtte den enkeltes ønsker for samfundsdeltagelse, er der ifølge de civile parter brug for, at de professionelle kommer ud af kontorerne og aktivt støtter borgerne i at fa tag i nye steder, fællesskaber og relationer.

Stedfortræder i Psykiatri og handicap udtaler følgende om behovet for følgeskab:

”Det er yderst begrænset, hvad kommunale støttepersoner kan få lov til at ledsage. Følgeskab til aktiviteter i civilsamfundet er ikke noget, som der på den måde bliver bevilget ressourcer til. Hele følgeskabstanken er

kun i begrænset omfang mulig i den fagprofessionelle indsats. Så Bro til hverdagslivet leverer noget, som velfærdsstaten ikke leverer længere og det er denne her ledsagelsesdel hvor det bliver muligt at formidle ind i ordinære fællesskaber.”

Også tidligere bruger og formand for LAP Nordsjælland kender til problemet med manglende støtte til netværksskabelse. Om udfordringen siger han:

”Jeg er faktisk tilbøjelig til at sige, at der er ting, som de professionelle ikke kan levere. Når jeg for eksempel har efterlyst at få noget hjælp til at opbygge nogle hverdagsrelationer, så har de jo siddet, pædagogerne fra socialpsykiatrien, og kigget på mig som om –øh, er det noget, der er vigtigt, som vi kan hjælpe dig med? Og det har jeg ikke kunne få. Og jeg har sagt, jamen jeg har brug for, at I går med ud, at I oplever, hvad der sker, for jeg er ikke i stand til selv at kunne se, hvad der sker, når jeg sidder til den der familiefødselsdag. Og så bliver de bare helt tavse.”

I Bro til hverdagslivet tilbyder frivillige peers individuelt følgeskab til aktiviteter i civilsamfundet og følgeskabstanken er derfor et godt eksempel på hvordan offentlig og civil samskabelse kan supplere de eksisterende indsatser.

Udfordring nr. 3: Professionelle tilbud associeres med sygdom

Den tredje udfordring vedrører det stigma, der indirekte er forbundet med kommunale tilbud, og som kan afholde visse borgere fra at søge hjælp inden for rammerne af det fagprofessionelle system. Det fremhæves, at Bro til hverdagslivet kan være et alternativ til de borgere, der ønsker hjælp til at skabe et godt hverdagsliv, men som ikke ønsker at blive associeret med et kommunalt tilbud.

Stedfortræder, Psykiatri og Handikap sætter her ord på det stigma, der kan afholde psykisk

sårbare borgere fra at søge hjælp i de ordinære tilbud:

”Der er jo også uvisiterede tilbud i det kommunale, men jeg tror, at der er stadig et kæmpe problem omkring stigma med det her. Af en eller anden mærkværdig årsag er det forbundet med skam og skyld at komme her og få hjælp, så i vid udstrækning tror jeg, at man prøver at klare det selv”.

”Den individuelle borger med psykosociale vanskeligheders selvforståelse spiller også ind. Navnlig unge kan meget forståeligt have vanskeligt ved at komme her hos os. De drøner derudaf i livet, og samtidig ser de andre unge gøre det samme, og så har man ikke lyst til at være den, hvis liv består i at komme på det kommunale støtte og aktivitetscenter. Så at blive associeret med et kommunalt tilbud det har man det meget svært med.”

Han peger på, at der fortsat er mange sårbare i Rudersdal, som ikke er i kontakt med de kommunale indsatser. Indsatser, der som Bro til hverdagslivet er forankret i civilsamfundet, kan derfor udgøre et alternativ til borgere, der har valgt de kommunale tilbud fra. Dermed kan indsatser af denne type kan bidrage til at socialområdet i Rudersdal kan tilbyde hjælp til borgere, der ikke modtager hjælp i dag.

Udfordring nr. 4: Manglende overlap mellem sektorer

Den fjerde udfordring som parterne i Bro til hverdagslivet peger på, er problemet med manglende overgange mellem sektorer. Problemet er velkendt og opleves som lange perioder med ventetid, hvor man som borger reelt er overladt til sig selv. Det fremhæves, at frivillige peerstøtter kan bidrage til at udfylde disse huller, og at de til dels gør det allerede.

Frivillig peer og medlem af arbejdsgruppen definerer problemet på følgende måde:

”Altså jeg tror, at der hvor vi først skal ind, det er på de psykiatriske afdelinger. Vi [i Bro til hverdagslivet] skal op og give os til kende og sige, at vi er her, og står i for at skulle blive udskrevet om en måned eller 14 dage, så er jeg er her for dig. Og når du så kommer hjem, så er jeg der.”

Den frivillige peer, der har personlige erfaringer med psykisk sårbarhed, ved fra sit eget sygdomsforløb, hvor svære overgangene kan være:

”Jeg blev selv udskrevet lige før jul. Ser min bostøtte i februar. Får min lægesamtale i marts og kan starte forløb til maj. Det er lige fem måneder, hvor man bare går alene. Og det er jo der faktisk, at støtten skal gå ind med det samme.”

Det har fået hende til at foreslå, at Bro til hverdagslivet skal være ”limen”, der binder region og kommune bedre sammen:

”Vi frivillige peers, vi kan være sådan en slags lim. Og i forhold til bostøtte så er vi er ikke ude på at tage deres arbejde. Men når man kigger på borgeren, så er samarbejde det bedste.”

Frivillig peer fra Gladsaxe og medlem af arbejdsgruppen nikker genkendende til disse erfaringer. Hun peger på, at mange borgere allerede har søgt hendes hjælp på eget initiativ:

”Der er mange mennesker, der kommer og søger hen til mig fordi de venter på at få en offentlig støtteperson eller en offentlig hjælp. Men det giver god mening, for jeg savnede det jo også selv, da jeg blev udskrevet, at der havde været en eller anden overgang”

Udfordring nr. 5: Frirum for planer

Den femte og sidste udfordring, som parterne peger på, er problemet med at allerede fastlagte punkter og skemaer fylder meget i de kommunale indsatser. Det fremhæves, at der kan være fordele forbundet med at udnytte de anderledes rammer i det frivillige arbejde til at

skabe et rum for ”bare at være” og med frihed fra krav om målsætninger og fremgang. Om friheden fra udviklingsplaner og dokumentation siger parterne:

”Jeg ser det sådan, at det bostøtten laver, det er handleplan. De har noget at gå ud fra. Det er det, de skal nå frem til, hvor vi er mere frit stillet. Der er ikke noget med at rapportere tilbage til nogen om, at nu har man opnået det og det. Det tror jeg er vigtigt. Nogle gange har man brug for bare at være.”

”Man kan tage det helt afslappet i samværet med borgeren. Der er ikke nogen love og regler, paragraffer og punkter, man skal igennem og udfylde, og hvor vil du hen, og tog du nu det rigtige skridt. Du kan ligesom bare være menneske. Menneske til menneske.”

I Bro til hverdagslivet har man undervejs i pilotperioden fravalgt at benytte værktøjet Recoverystjernen til at opstille mål for deltagerens udbytte af projektet. Noget de kan gøre, fordi projektet er forankret i frivilligt regi, hvor der ikke medfølger specifikke krav til dokumentation. Faglig konsulent i Rudersdal kommune opsummerer problematikken i følgende udsagn:

”I Bro til hverdagslivet er man gået væk fra at have en plan for, hvor menneskene skal ende, og hvilken udvikling, de skal opnå. Det er jo sådan et indbygget paradoks for hvor mange mennesker, der ikke får offentlig støtte, har en plan hvor de går rundt og sætter mål for, at om seks måneder skal jeg være så og så god til at mærke mit selvværd?”

Citaterne er med til at illustrere hvordan projekter, der er forankret i civilsamfundet, har frihed til at disponere anderledes end de offentlige indsatser. En frihed, der er medvirkende til at offentlig og civil samproduktion kan suppleres – men ikke erstatte – det professionelle sociale arbejde.

Hvad skaber det gode samarbejde? Erfaringer fra Bro til hverdagslivet

Hvornår er et samarbejde godt og hvad er hemmeligheden bag et vellykket samarbejde? Det er et emne, som der er vidt beskrevet i litteraturen. I forbindelse med evalueringen af Bro til hverdagslivet er projektets parter blevet interviewet om deres oplevelser af samarbejdet omkring Bro til hverdagslivet. Nedenstående afsnit samler deres erfaringer med projektet samt deres erfaringer med, hvad der i deres optik giver det gode samarbejde.

Den rette kombination af kompetencer

Et af de forhold der har indvirket positivt på samarbejdet er, at man med valget af aktører har ramt den helt rigtige kombination af ressourcer og vidensformer.

Parterne i arbejdsgruppen beskriver, hvordan frivilligcenterets viden om frivilligt arbejde, foreningernes erfaring med peerstøtte, peerstøtternes erfaringer med psykisk sårbarhed og de kommunale medarbejderes viden om det kommunale system tilsammen har skabt det helt rigtige fundament for at føre Bro til hverdagslivet ud i livet.

Ifølge parterne har det været afgørende, at den bredt sammensatte arbejdsgruppe har kunne forene en række perspektiver på psykisk sårbarhed, som normalt er adskilt.

Frivillig peer fra Gladsaxe og medlem af arbejdsgruppen siger følgende om at være flere med hver sin viden om feltet:

"Det er en fordel af være mange om det. Vi kommer fra hver vores område og fra hver vores foreninger og kan dele de erfaringer, vi hver især har."

Også leder af Sind Rudersdal anser muligheden for at udveksle erfaringer som vigtigt:

"Der er en sparring i Bro til hverdagslivet. Og det er jo den form for sparring, der er så værdifuld."

Det brede samarbejde om Bro til hverdagslivet har betydet, at projektet har kunnet tage det bedste fra alle verdener og bygge på de erfaringer, der allerede er gjort.

Medlem af arbejdsgruppen og leder af Lap Nordsjælland siger følgende om fordelene ved at forene forskellige perspektiver:

"Altså, fordelene er jo, at man sidder med forskellige erfaringer, som man kan bringe i spil, og at man derfor ikke altid behøver at gøre sine egne erfaringer i projektet. Noget af det gode trækker vi med fra her, og noget trækker vi med fra der."

Den rette kombination af ressourcer

Også kombinationen af ressourcer fremhæves som afgørende for, at samarbejdet om Bro til hverdagslivet har kunne lykkes.

Blandt de ressourcer der nævnes er både fondsmidler, tid, netværk, faciliteter og medarbejdere, der kan "gå ud med Bro til hverdagslivet og de ideer, som kommer derfra".

Leder af Sind Hovedstaden beskriver her fordelene ved kombinationen af ressourcer.

"Den største fordel ved samarbejdet er, at man har flere ressourcer og større netværk. Og det er både økonomi, tid og netværk"

Parternes beskrivelse af samspillet mellem hhv. ressourcer og kompetencer illustrerer en vigtig pointe i teorien om offentlig og civil samskabelse. Nemlig at brugerne og de frivillige foreninger besidder ressourcer og vidensformer, som kan supplere den viden og de ressourcer, som findes i det offentlige system. Kombinationen af ressourcer og vidensformer har ifølge parternes egen vurdering været afgørende for at føre Bro til hverdagslivet ud i livet. Det er derfor i forskellene mellem aktørerne at mulighederne ved samskabelse vurderes at ligge, hvorfor ingen af de mange medlemmer i arbejdsgruppen har kunnet undværes.

Som lederen af Sind Rudersdal udtrykker det:

"Humlen er, at vi er forskellige med forskellige forcer. Det forgrener sig jo ud fra hvor vi kommer fra. Det hele er jo sådan nogle brikker, der hænger sammen, og hvis ikke alle er med, så fungerer det ikke"

Et ligeværdigt samarbejde

Et andet af de forhold der ifølge parterne har medvirket til at skabe det gode samarbejde, er følelsen af ligeværd. Følelsen af ligeværd dækker over oplevelsen af at blive set, respekteret og lyttet til på lige fod med andre og er et element, der også teoretisk fremhæves som afgørende for et vellykket samarbejde. Oplevelsen af ligeværd i samarbejdet om Bro til hverdagslivet går igen på tværs af alle medlemmer af arbejdsgruppen, men synes særlig stærk hos de af medlemmerne, der er tidligere brugere.

Frivillig peer og ambassadør i projektet beskriver det sådan her:

"Til arbejdsgruppemøderne sidder vi altid i en gruppe og bliver alle enige om noget. Og der bliver lagt argumenter frem fra både den ene og den anden og den tredje, og der bliver også lagt spørgsmål ud: Hvordan har du det med dét og dét og dét."

Hun beskriver hvordan det at blive hørt og respekteret i forbindelse med Bro til hverdagslivet har givet anledning til en masse glæde:

"Jeg synes virkelig, at jeg føler, at jeg bliver hørt. At det ikke bare bliver noget med, at det hele foregår hen over hovedet på os, som vi er vant til fra kommunen. Og når man tænker på min egen baggrund. Jeg har været mobbet rigtig meget, og jeg har altid sagt mindst muligt, men der har jeg rykket mig meget helt enormt meget, så jeg tør faktisk godt sige noget."

Følelsen af ligeværd er ikke et aspekt af samarbejdet, som kan tages for givet. Samskabelse rummer risikoen for, at foreninger og brugere inddrages alene fordi det giver projektet legitimitet således, at de civile parter ikke indgår ligeligt i samarbejdet, men blot forventes at sidde til pynt.

Leder af Sind Hovedstaden berører problematikken i følgende udsagn:

"Den største fare er, at man i det samarbejde overhovedet ikke er ligeværdige. Altså at man bare sidder som gidsel."

Undervejs i interviewene har dette tema været berørt. Der er dog ingen af parterne, der har givet udtryk for, at deres medlemsskab af arbejdsgruppen alene er af symbolsk karakter. Tværtimod.

Vilje til at forpligte sig

Et vigtigt element for at få et samarbejde som Bro til hverdagslivet op at stå er, at samtlige parter forpligter sig på samarbejdet. Forskning i offentlig og civil samskabelse har vist at levedygtige partnerskaber indebærer, at de involverede parter deler indflydelse, risiko og ansvar for projektet. Netop villigheden til at forpligte sig er et af de forhold, der fremhæves som vigtigt i forbindelse med Bro til hverdagslivet.

Formand for Sind Hovedstaden siger følgende om vigtigheden af at alle forpligter sig:

"Hvis du skal være med i et partnerskab som det her, og hvis du skal have indflydelse, så kræver det også en indsats. Man kan ikke bare blive inviteret og så få serveret alle retterne. Man skal være med til at lave maden."

Parterne i Bro til hverdagslivet har givet udtryk for, at der blandt medlemmerne i arbejdsgruppen er en stor grad af vilje til at yde noget i forhold til projektet. For som frivillig peer og medlem af arbejdsgruppen siger:

"Vi er jo alle en del af det her store lokalområde og vi har ligesom forpligtet os på i fællesskab at løfte denne her opgave."

En gruppe af ildsjæle

Et fjerde af de forhold der har medvirket til at skabe det gode samarbejde er ifølge parterne at man med sammensætningen af arbejdsgruppen for Bro til hverdagslivet har ramt en række ildsjæle og samlet dem alle under samme fane.

Tilstedeværelsen af ildsjæle fremhæves af parterne som en af de vigtigste – hvis ikke den vigtigste - årsag til det succesfulde samarbejde og er et udtryk for det, der i litteraturen om samskabelse betegnes som personafhængighed. Personafhængighed dækker over betydningen af lokale nøglepersoner, der driver samarbejdet frem og får ting til at ske. Mange af medlemmerne i arbejdsgruppen har beskæftiget sig med peerstøtte og frivillighed i en årrække og har et stort engagement i sagen, både når det gælder arbejdet for et godt hverdagsliv, og når det gælder dagsordenen om at skabe på tværs.

Frivillig peer fra Gladsaxe og medlem af arbejdsgruppen, beskriver her betydningen af nøglepersoner i projektet:

"Tonie er såkaldt normal og jeg synes, at det er fantastisk og hun er en fantastisk dygtig person. Hun er god til at ligesom at rende rundt henne i forvaltningen og ligesom sige: "Nu skal der altså gang i det her." Hun har en finger i jorden alle steder. Men man kan ikke altid være heldig, at der sidder en Tonie i alle afdelinger."

Tilstedeværelsen af nøglepersoner tæller i Bro til hverdagslivet både engagerede medarbejdere i kommunen, frivillige ledere som brænder for sagen, og som selv tager kontakten og ikke mindst mennesker med levede erfaringer, som bor i lokalområdet, og som ønsker at gøre en forskel.

Afdelingsleder i Psykiatri og handicap udtaler følgende om betydningen af frivillige foreninger, der tager teten:

”Så det er meget personafhængigt, ikke. Det er så vigtigt, at der er nogle frivillige ledere ude i de foreninger, der virkelig brænder for det, og som tager kontakten”.

Også frivillig peer og medlem af arbejdsgruppen er en ildsjæl og en nøgleperson i projektet. Her beskriver hun sit engagement i arbejdsgruppen:

”Jeg brænder virkelig for det her. Der kunne komme nogle helt andre svar fra nogle af de andre brugere. Men det har tiltalt mig lige fra starten af at sidde med i arbejdsgruppen”

Den nødvendige formalisering

Det femte og sidste forhold som ifølge parterne har dannet grundlag for det gode samarbejde er tilstedeværelsen af en lønnet koordinator, der har kunnet facilitere samarbejdet og holde projektet på sporet.

Medlemmerne af arbejdsgruppen beskriver samstemmigt hvordan projektkoordinatoren har haft en afgørende rolle i forhold til at understøtte og opfordre til kontinuerlig dialog mellem deltagerne og ikke mindst ydet den styring, der er nødvendig, hvis forskellige parter skal skabe sammen. Projektkoordinatoren i Bro til hverdagslivet har derfor stået for det, man i teorien om offentlig og civil samskabelse kan beskrive som formaliseringen af samarbejdsprocessen.

Om betydningen af en koordinator der kan stå for formaliseringen, siger formand for Sind Hovedstaden:

”Samarbejdet kræver en ledelse af en eller anden art. Og det er rigtig, rigtig vigtigt. For vi har det nogle steder i Sind, hvor vi har det, jeg vil kalde ”brugerstyret-kaos”. Der skal være nogen, der yder den ledelse at ting ikke bare går i konflikt, for man ødelægger så meget med konflikter.”

En vigtig del af formaliseringen af Bro til hverdagslivet har været de tilbagevendende arbejdsgruppemøder hvor projektets parter har haft mulighed for at mødes og tale om løsningsforslag og idéer. I den forbindelse peger parterne på vigtigheden af en koordinator, der formår at facilitere dialogen og holde den røde tråd undervejs i mødet.

Formand for LAP Nordsjælland opsummerer på fin vis vigtigheden af en koordinator, der formår at sortere de mange input:

”Ulempen er, hvis der ikke er nogle, der formår at sortere i det. For altså gode ideer er jo ikke altid gode hvis ikke de bliver sat i den rigtige sammenhæng. Og at skabe sammenhæng mellem de ting, man hver især kommer med, det er ikke altid nogen nem opgave.”

Konklusion

Muligheden for at opnå recovery forbindes i stadig højere grad med muligheden for at indgå i sociale og samfundsmæssige fællesskaber, og forskning i recoveryorienterede praksisser har peget på et tættere samarbejde med civilsamfundet som en mulig løsning.

Derfor har jeg i denne rapport forsøgt at afdække, om der findes et produktivt samspil mellem offentlig og civil samskabelse på den ene side og en mere social tilgang til recovery, der sætter hverdagslivet og de sociale relationer i fokus. Konklusionen er, at Bro til hverdagslivet formår at understøtte sociale aspekter af recoveryprocessen og at gøre dette ved at tilvejebringe sociale miljøer og fællesskaber, der virker nærende for recovery. Årsagen er, at Bro til hverdagslivet har formået at gøre aktører fra civilsamfundet til ressourcer i arbejdet med social inklusion. I Bro til hverdagslivet er det derfor ikke aktiviteterne alene, der virker nærende for recovery. Også det faktum, at der er tale om en offentlig og civil samproduktion, har været medvirkende til at skabe positive resultater, men det forudsætter et samarbejde præget af en høj grad af formalisering, ligeværd og engagement samt et samarbejde hvori foreninger og peerstøtter inddrages i såvel definitionen af problemet som i formuleringen af en mulig løsning.